

De middeleeuwen

Twee gegevens over het ontstaan van gilden in West-Europa:

- 1 De eerste gilden die ontstonden in de tiende eeuw waren koopmansgilden, waarin kooplieden die rondreisden tussen jaarmarkten en lokale markten, zich organiseerden.
- 2 Rond de twaalfde eeuw ontstonden er in steden ambachtsgilden, die in een machtsstrijd kwamen met de rondreizende kooplieden.

3p 4 Verklaar de gegevens door aan te geven:

- dat de vorming van gilden in West-Europa niet mogelijk was door de economische toestand in de vroege middeleeuwen, en
- dat de kooplieden zich in de tiende eeuw genoodzaakt voelden om zich te verenigen in een gilde door de bestaande feodale samenleving in West-Europa, en ten slotte
- dat de machtsstrijd tussen de kooplieden en de ambachtslieden mede werd veroorzaakt door de toenemende zelfstandigheid van steden.

Gebruik bron 2.

De vijf mannen worden veroordeeld op grond van wetten die het stadsbestuur kort daarvoor heeft aangenomen.

3p 5 Geef aan:

- bij welke ontwikkeling in de verhouding tussen burgers en het stadsbestuur de veroordeling van de mannen past, en
- dat de leden van het stadsbestuur een politiek **en** een economisch motief hebben voor het aannemen van wetten die leiden tot deze veroordelingen.

Enkele gegevens over het stichten van het St. Elisabethgasthuis in Leiden:

- 1 In 1428 kochten de welgestelde Leidse burgers Jan Dirc Coenzoon en zijn vrouw Katrijn Willem Tedensdochter een woonhuis en lieten dat verbouwen tot gasthuis voor de verpleging van zieke arme vrouwen.
- 2 Jan en Katrijn bepaalden dat het gasthuis werd beheerd door leden van het stadsbestuur en door vertegenwoordigers van het St. Margarethaklooster.
- 3 Het stadsbestuur van Leiden gaf het gasthuis verschillende rechten, zoals het mogen ontvangen van inkomsten uit testamenten en vrijstelling van belastingen.

Met deze gegevens kun je aantonen dat in de late middeleeuwen:

- een verandering plaatsvond op het gebied van zorg en
- het stadsbestuur in Leiden handelde vanuit het uitgangspunt van *bonum commune*.

2p 6 Toon beide aan, waarbij je je antwoord ondersteunt met telkens een ander gegeven.

De middeleeuwen

bron 2

In oktober 1280 breekt in de Vlaamse stad Dowaaï een staking uit onder wevers. In het stadsarchief van Dowaaï bevindt zich een verslag van de afhandeling hiervan:

Op woensdag 4 december, voor het feest van Sint Nicolaas, is het recht voltrokken met de onthoofding van Haneton Lauwier, Jehan Boucery en Collart Caullet, allen wevers. Ze werden onthoofd vanwege de verwondingen die ze de wethouders en het stadsbestuur van Dowaaï hadden aangedaan. Hiermee gingen ze in tegen de wetten van de stad die net waren aangenomen. De twee textielarbeiders Jehans Posteaux en Jeans Ermenfrois uit Atrecht werden voor eeuwig verbannen, op straffe van onthoofding, omdat zij werkzaamheden in de stad hebben gestoord, waardoor ze de wetten en gebruiken van deze stad hebben geschonden.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.